

Kirekesztett beolvasás ^[1]

A cionisták válasza az első zsidótörvényre

„Bizonyos az, hogy a magyar zsidóság egyes, igen széles rétegei számára [...] a kivándorlás nem jelenthet gyakorlati megoldást. [...] De a fiatalabb generációval kapcsolatban is megfontolandó: vajjon helyes-e, szabad-e a pánik-hungarizmus levő tömegeket a nagyvilágba kiengedni? Bizonyos, hogy nem szabad. Kell és a magyar zsidóság erőfeszítése kétségkívül meg is fogja találni azokat az eszközöket, amelyekkel a változott tendenciák dacára életlehetőség nyílik olyan széles rétegek számára, amelyek ma a legnagyobb bizonytalanságban néznek a jövő elé.”

Bevezető

Annak ellenére, hogy a politikai cionizmus atyja, a modern Izrael Állam „cégalapítója”, *Herzl Tivadar* Budapesten született, a cionista mozgalom Magyarországon nem ért el áttörést a 20. század első felében. A magyar kormányok antiszemita politikája és különösen az első zsidóellenes törvény 1938-ban igazolta azt, amit a cionisták folyamatosan hangsúlyoztak: a beolvasás (asszimiláció) nem fogja megoldani az antiszemitizmus kérdést. A Magyar Cionista Szövetség 1938-ban, az első zsidóellenes törvényre válaszként *A magyar zsidóság új útja* címmel egy füzetet adott ki.

Elsőként azt a történelmi helyzetet kívánjuk felrajzolni, ami megváltoztatta a magyar állam viszonyulását izraelita vallású állampolgáraihoz. A kiegyezést követően beteljesedett az a közel félszázados folyamat, amelynek a célja a magyarországi zsidóság emancipációja, egyenjogúsítása volt. Már maga a polgári értelemben vett egyenjogúsítás is megosztotta a zsidó közösséget, hiszen az 1868-as kongresszuson vallási értelemben három csoportra szakadt. A neológok teljes mértékben támogatták a beolvasást, míg az ortodox közösség elutasította azt, felpő a zsidóság a magyarságban való teljes feloldódásától és megszűnésétől. A két csoport között állt a status quo ante irányzat, amely igyekezett megőrizni a zsidóság arculatát olyannak, amilyen a *Jaakov Katz* által végleges szakadásnak nevezett kongresszus előtt volt. A magyar állam 1895-ben bevettnek ismert el, receptálta az izraelita vallás mindegyik irányzatát. Ígéretet tett arra, hogy megvédelmezi és támogatja ezeket. A zsidó vallási irányzatok közül az ortodoxoknak az identitása vallási alapú volt, míg a neológoké nemzeti. Ez utóbbiak magukat „Mózes vallású magyarok” néven emlegették. A kettős identitás következtében a magyar zsidókat ambivalencia jellemezte. Ebből sokaknál egy fajta identitásválság, önbírálat, sok esetben öngyűlölet született. A magyar államhoz való hozzáállásukat a következők jellemezték: A patriotizmus, hazafiság és hazaszeretet, különösen a neológoknál, meghatározó erejű volt. Ez a hozzáállás a korszakot lezáró krízisben, az első világháborúban azt eredményezte, hogy a magyarországi zsidóság nagyobb arányban szenvedett veszteségeket a fronton, mint amekkora országos aránya volt a lakosságon belül. A zsidó irányzatok mindegyike túlhangsúlyozta az asszimilációt. Mind a neológok, mind az ortodoxok és a status quo ante irányzat esetében is elmondható, hogy az őket egyenjogúsító és vallásukat befogadó magyar államot idealizálták, és feltételezték, hogy bizonyítékát az a töretlen ragaszkodás, amellyel viszonyultak a dualista államhoz. Ezt illusztrálja az uralkodó személyéért és a magyar állam vezetőiért mondott imák beillesztése a napi imarendbe, vagy a kormánypártok támogatása a választásokon, különösen a nemzetiségi többségű területeken. A történelmi Magyarország utolsó népszámlálása során a mintegy 935 ezer fős zsidóság 77%-a magyar anyanyelvűnek vallotta magát, ami azt is jelentette, hogy izraelita vallásúnak, de magyar nemzetiségűnek.

A világháborús vereség azonban olyan helyzetet teremtett Magyarországon, amelyben az állam hozzáállása megváltozott a zsidó állampolgárokhoz. A következőkben a változás mikéntjét kívánjuk felvázolni. A három forradalom évét (1918. november - 1919. november: *Károlyi Mihály*-féle polgári forradalom, Tanácsköztársaság - bolsevik hatalomátvétel, *Horthy*-féle ellenforradalom) követően a Kelet-Európában gazdaságilag nagyon sikeres és leginkább nyugatiasodott magyarországi zsidó közösséget idegennek és felelősnek tekintették a történelmi Magyarország széthullásáért, amely a trianoni béke után állandósult. Egyik oldalról azok a politikusok, akik a zsidó emancipáció hívei voltak (a két háború közötti időszakban ők voltak kevesebben) az asszimiláció folyamatát lezártnak tekintették és a magyarországi zsidóságra, mint homogén egészre tekintettek. Ezzel szemben az új politikai kurzus vezetői és meghatározó ideológusai ezt nem így látták. *Horthy Miklós*, az újonnan megválasztott kormányzó, az asszimilált zsidókat elfogadta, véleménye szerint az országnak szükségük volt rájuk. Ellenben az ortodoxoktól viszolygott, idegeneknek és károsnak tartotta őket. A fájvédők, akiket *Gömbös Gyula* reprezentált, nem fogadták el a zsidó asszimilációt, és sürgették a kormányzatot, hogy intézményes megoldást hozzon a kérdésben. A korszak első jelentős miniszterelnöke, *Teleki Pál*, már mandátuma kezdetén kimondta, hogy a magyar zsidóság asszimilációja nem valósult meg, érdekei nem azonosak a magyarsággal. Kimondható, hogy a magyar állam 1920 után egyoldalúan felmondta a magyar-zsidó együttélést. Ennek első, hivatalos deklarálása a numerus clausus (1920. évi XXV.) törvény volt, amely a nemzetiségi hallgatók részvételét a felsőoktatásban országos arányukhoz kötötte. *Prohászka Ottokár* székesfehérvári püspök és a Nemzetgyűlés képviselője módosító indítványának eredményeként a törvény végrehajtási rendelkezésébe bekerült, hogy a törvényt végrehajtásakor az izraelitákat nemzetiségnek kell tekinteni. Ez egyben azt is jelentette, hogy a zsidóságot nem vallási, hanem mint nemzeti kisebbségként határozta meg a jog, először a magyar jogalkotás történetében. A következő másfél évtized során a politikai életben folyamatosan jelen voltak olyan hangok, politikusok, csoportok, akik a zsidómentes Magyarország megteremtéséről beszéltek. Ezt megvalósítani egyfelől a kivándorlattal másfelől a tömeges kikeresztelkedés által gondolták. Abban bíztak, hogy egy-két generáció alatt ez megvalósítható. A magyarországi cionista mozgalom viszonylag gyenge volt a 20. század első három évtizedében. Ha számokra vagyunk kíváncsiak, akkor meg kell állapítanunk, hogy az 1903-ban, Pozsonyban hivatalosan is megalakított cionista szervezet a második világháború kirozásaig sem számlált tíz-húsz ezer főnél többet, ami a nyolcszáz éves magyar zsidóságban elenyésző szám. A cionizmus, mint zsidó nacionalizmus, a kezdetektől kritikus viszonyult a mindenáron asszimilálni magyar zsidó közgondolkodáshoz. Még az első világháború alatt, a Huszadik Század folyóirat körkérdésére (1916-ban) válaszolva *Lukács Leó*, a cionista Zsidó Szemle szerkesztője, nagyon kritikus véleményt fogalmazott meg az asszimiláció erőltetéséről. Véleménye szerint, ha a magyarság gazdasági és kulturális szempontból meg fog erősödni, és a hegemoniáját a zsidók nélkül is fenn tudja tartani (a Kárpát-medencében), akkor nyíltan a zsidók ellen fordul majd, és csak akkor fog Magyarországon a zsidókérdés a maga brutalitásában megnyilatkozni. A harmincas években, részben annak köszönhetően, hogy Hitler hatalomra jutott Németországban és Gömbös Gyula személyében egy korábbi fájvédő volt Magyarország miniszterelnöke, a cionista mozgalom megerősödött. Ekkor kavarta fel a kedélyeket *Marton Ernő* cionista gondolkodó több munkája, amelyekben radikálisan és világosan rámutatott a neológ ideológiai konstrukció gyenge pontjaira: hibásnak találta a külön magyar zsidó sors hangsúlyozását, hiszen a magyarországi zsidóság az egyetemes zsidóság része, és sorsa annak sorsával azonos. Ebből következett, hogy eltűzöttnek tartotta a keleti és nyugati zsidóság közötti különbségek hangsúlyozását. A neológok által idealizált történelemszemlélet romantikus felfogása miatt is bírálta. Szerinte ezek a téveszmék hozzájárultak ahhoz, hogy a magyarországi zsidóság önismerete nem reális, és válságba is került a húszas-harmincas években. Egy másik cionista gondolkodó, *Buk Miklós* három utat vázolt a zsidókérdés megoldására: A szocializmus, a liberalizmus és a cionizmus útját. Véleménye szerint a szocializmus sem képes megszüntetni az antiszemitizmus egyik okát, a társadalmi nyomort, a liberalizmus pedig nem képes megvalósítani a teljes asszimilációt, mert erre sincs elég ideje. Tehát az egyetlen út a cionizmus marad, aminek során a zsidóságnak két módon kell önmagát kirekesztenie: a tényleges kivándorlással, illetve a népi kisebbségként való elismertetés által. Fő feladatként a zsidó nemzeti otthon megteremtését és a galutban (száműzetésben) élő zsidó nép nemzeti öntudatának felélesztését jelölte meg.

A cionista mozgalom hazánkban a fentebb vázolt okok miatt egészen az 1930-as évek végéig nem igazán volt erős. A mintegy 1200 hitközséget magába foglaló magyarországi zsidó közösségek között mindössze 150 cionista csoport működött. A cionista mozgalom gyengeségének oka többek között abban keresendő, hogy a magyarországi zsidóság nem kívánta magát nemzeti alapon meghatározni, hanem ragaszkodott a dualizmus korában általános „magyar nemzetiségű, zsidó vallású” önmeghatározáshoz. A neológokhoz tartozók nemzeti, míg az ortodoxiát követők vallási alapon határozták meg az identitásukat. Ebbe nem fért bele a zsidó, mint önálló nemzetiség gondolata, noha ennek felvetésével a cionisták már 1918 őszén, a Nemzeti Tanácsokhoz intézett levelükben is kísérletet tettek. A mozgalom gyengeségének másik oka a cionista irányzatok közötti megosztottság volt. A vezető szerepet az úgynevezett általános, vagy klál cionisták vitték, míg a revizionista (Bétár), vallásos (Mizrahi) és szocialista (pl. Hasomér Hácáir) csoportok viszonylag kis létszámúak voltak. Minden irányzat rendelkezett ifjúsági csoportokkal is. Az általános cionista vezetés utánpótlását és az 1930-as végétől magát a vezetést is, a Makkabea ifjúsági körből kikerülő személyek adták. Közülük is kiemelkedik *Komoly Ottó*, aki a közölt dokumentum szerzőjeként is él az emlékezetben, noha az állásfoglalást, mint a Magyar Cionista Szövetség egységes véleményét jelentette meg a mozgalom. A magyarországi cionista vezetés nem mindenki akart kivándorlatni, tisztában voltak vele, hogy elsősorban a fiatalok azok, akiket meg kell győzni. Látták azt is, hogy a palesztinai zsidó közösségnek (jisuv) is elsősorban a fiatal, erős és országépítő potenciállal rendelkezőkre van szüksége. Ahogyan az *állásfoglalásból* is kiténik, a magyarországi cionisták viszonylag reális képpel rendelkeztek az Erec Izraelben fennálló helyzetről, viszonyokról, nehézségekről és kihívásokról.

Joggal merül fel az a kérdés, hogy magyarországi zsidóság miért nem hallgatott erre a felhívásra? Egyrészt emlékeztetnünk kell arra, amit már fentebb kifejtettünk, hogy a magyar zsidóság lojális volt a magyar államhoz, megbízott az ország vezetőiben. Annyira igaz ez, hogy a magyar zsidóság vezetői, köztük Stern Samu és Chorin Ferenc, számos esetben tárgyaltak a magyar kormány tagjaival vagy éppen magával a kormányzóval, Horthy Miklóssal is. Másrésztől a cionista mozgalom súlya igen kicsi volt a magyar zsidóság körében, köszönhetően a neológ csoport nagyságának és a közösség társadalomba való beágyazottságának. Érdekes összehasonlítani ezt a tényt Lengyelországgal, ahol a zsidóság többsége nem asszimilálódott, így a cionista mozgalom is sokkal erősebb volt, mint Magyarországon. A kivándorlás kis létszámú volt, hiszen a Cionista Kongresszus a befizetett tagdíjak (amelyet az adott országban élő és a cionista mozgalomban résztvevők fizettek, ez volt az úgynevezett sékel) alapján állapították az úgynevezett certifikátok, a Brit Mandátum Területre való bevándorlást és letelepedést engedélyező vízumok számát. Harmadrészt ne felejtjük el azt, hogy a zsidóellenes törvénykezést követő tragédiának (megbélyegzés, gettó, deportálás, tömeges kiirtás) nem volt történelmi előzménye, azaz nem volt olyan tapasztalat és ismeret, amivel mi több mint hetven évvel a holokauszt után már rendelkezünk. A kor embere - zsidók és nem zsidók - el sem tudták képzelni egy olyan népirtó politika megvalósulását Európában, amely egy nép teljes megsemmisítésére törekszik. Erre utal a dokumentumban a német Zentralverein és az osztrák Union der Oesterreichischen Juden említése, amelyek a német illetve az osztrák zsidóságot szövetségi formában képviselték a náci állam felé. Tulajdonképpen olyan zsidó szövetségek voltak, amelyeknek a feladata a zsidóság és az állam közötti közvetítés volt. Mivel 1938-ban a náci politikai elsősorban a zsidók Európából való kivándorlását célozta meg (Lásd *Adolf Eichmann* tevékenységét Bécsben, majd egy évvel később Prágában, de akár az 1940-ben kidolgozás alatt álló Madagaszkár tervet is idesorolhatjuk), ezért a cionistáknak, akik ad absurdum szintén ezt akarták, működő modellnek tűnt a tárgyalásos kivándorlás politikája.

Térjünk vissza a dokumentum születésének körülményeire. Az 1930-as évek végére a kirekesztő állami politika lassú folyamata felgyorsíthatónak tűnt a kirekesztő törvénykezés által, amely egyre inkább ellehetetlenítette a magyar zsidóságot. Amikor 1938-ban megszületett Magyarországon az első zsidóellenes törvény, a magyarországi közélet és zsidók - el sem tudták képzelni egy olyan népirtó politika megvalósulását Európában, amely egy nép teljes megsemmisítésére törekszik. A kirekesztés ellen. A Magyar Cionista Szövetség, amelynek működését a magyar belügyminisztérium csupán 1927-ben hagyta jóvá, egy programfüzetet adott ki „A zsidóság új útja” címmel, amelyben radikális változást irányzott elő a magyarországi zsidóságnak. Az alábbiakban ezt a dokumentumot közöljük.

A magyar zsidóság útja

Mélyszéges lehangoltság lett úrrá a magyar zsidó közösségben. Most, hogy immár a képviselőház is megszavazta az ún. zsidótörvényjavaslatot, egy világ omlott össze lelkünkben.

A zsidótörvény radikális fordulatot jelent a magyar nemzet történetében. Az emberiség figyelme idetelerődött, írók, publicisták, politikusok belföldön és külföldön írásban, szóban foglalkoznak a kérdéssel kritikai szellemben.

Meg kell állapítani az eddigi napvilágra került megnyilatkozások nyomán, hogy a tiltakozásokon és kétségbeesésen túlmenően nem találkozunk olyan írásművel, amelyik rendszeres összefoglalásban kijelölte volna az utat, amelyre rá kell lépnie a magyar zsidóságnak, hogy önmaga megadhassa önmagának a pontos feleletet minden egyes kérdésre, amelyet a gyökeresen megváltozott körülmények felvetettek és a jövőben szükségképpen fel fognak vetni.

Ez a hiányosság egyenes folyománya a kérdés-komplexum megtárgyalásánál jelentkező módszerbeli fogyatékoságnak. Meg lehet ui. figyelni, hogy az egyik közíró tisztán gazdasági kérdés gyanánt fogja fel a zsidókérdést, a másik újszerű kulturális ideológiák eredőjeként regisztrálja és bírálja azt, ami történt, sokan szociális háttérre vetítik következtetéseiket. Meg kell adni, hogy mindegyiknek van valami igazja, de ezek a többé-kevésbé helyes diagnózisok csak tényezői a zsidókérdés lényegének. *Ezt a lényegét azonban csak a történeti szemlélet képes felfedni.*

Évezredek óta él a nemzetek tudatában, hogy a *zsidó népközösség* nem szűnt meg a második templom elestével, hanem a zsidóság szétszórtsága ellenére is élő valóság. Minden nemzet, hosszabb-rövidebb ideig tartó nyugalmi stádium elteltevel végzetes törvényszerűséggel megszólaltatja ezt a tudatot törvényei, intézkedései által. Ez a kézenfekvő magyarázata annak, hogy fakadjon bár ezernyi áldás, kincs és nemzeti dicsőség abból a munkából, amelyet a zsidóság a befogadó nemzetek kebelében teljesít, abban a percben, amint valahol felüti fejét a baj valamiféle gazdasági, politikai, szociális, vagy bármilyen más vonatkozás síkján, az első megrohanás a zsidóságot éri, mint „idegen” elemet.

Ennek a történeti törvényszerűségnek az igazságtalan volta bizonyítja kézenfekvően minden kor minden népének kiirathatlan felfogását a zsidóság idegen népi jellege felől. Közhely ui. hogy a zsidóság mindenütt meghálálja a befogadó nemzet jóságát és nagylelkűségét, hogy tehetőségét, szorgalmát maradéktalanul hazája szolgálatának szenteli. Odaadása mégsem találkozik azzal az elismeréssel, mint pl. - hogy hazai vonatkozásokat dokumentáljunk - ha egy román vagy német származású egyén teszi ugyanezt. Miért ezek igen és miért a zsidó nem? Mert a lelkek mélyébe ágyazott közfelfogás szerint az idegen népiségű román, vagy német polgárnak van saját nemzete, saját országa s ezeket a legsúlyosabb ideális értékeit a beolvasás által feladja, ám az ugyancsak „idegen” népiségű zsidónak se nemzete, se országa nem lévén, a beolvadási szándék kinyilvánításával semmit sem ad fel, sőt nyer a befogadás által. Ezért nem értékeli a zsidóság hazafiságát, ha csak nem időlegesen és akkor is csak nemzeti prosperitások korában.

Ez a háttér az örök zsidó kérdésnek és ez lesz, valameddig az emberiség nemzetekre tagozott közületekben fog élni a földön, függetlenül attól, hogy van-e abban ésszerűség, vagy sem és megáll-e, vagy sem az a felfogásunk, hogy főként kis és szegény nemzetek számára csak nyereséget jelent egy tevékeny zsidóság. *Azonban le kell szoknunk végre arról, hogy mi adjunk kéretlen tanácsokat arra nézve, mi a bölcs kormányzás*, hiszen ez a kifejtettek folytán amúgy is céltalan erőlködés, nem szólva arról, hogy ezt feltolakodásnak veszik ott, ahol már felütötte fejét a zsidókérdés.

Az egyetlen realitás számunkra, ha életünk berendezésének alapjál mi is elfogadjuk a kifejezetten nemzeti társadalmaknak azt a fentebb kifejtett felfogását, mint eredendő okát a „nagy pernek, mely sohasem ér véget”.

Ez esetben és csakis ezen egyetlen esetben fogjuk egymást tökéletesen megérteni és megtaláljuk a modus vivendit, a megoldást.

Nagy szó ez, különösen a rőghöz tapadt magyar zsidóság számára, de a magyarság számára is. Magyar nemzeti szempontból bizonyos, hogy örök érvényességűeknek elismert általános emberi ideálok feladását jelentheti; a zsidóság lelkivilágát földrengésszerű erővel megrázkódtatja.

Hiszen már maga a tény, hogy a magyar zsidóság, amely a nyugalom évtizedei alatt leszokott arról, hogy létének szintéziseivel foglalkozzék, most egyik napról a másikra ilyen feladat elé lett állítva, nagy megpróbáltatást jelent számára és ezt a próbát megállni csak kellő lelki diszpozíció birtokában lehetséges.

Ez a lelki diszpozíció adva van abban a pillanatban, amint a zsidóság ráeszmélt arra, hogy akarva, nem akarva, vissza kell térnie a maga zsidó népiségéhez annak összes konzekvenciáival. Ezen a talapzaton felépítheti az új benső értékekben dús, méltóságteljes zsidó életet. Ez az új zsidó élet visszaszerzi számunkra a tisztességes keresztény nemzeti társadalom megbecsülését is.

Ez a társadalom mindig meg fogja érteni azt, hogy nemes népi tradícióinkat ápolni, zsidó kultúránkat szolgálni és fejleszteni, elesettjeink számára kenyeret és új szabad hazát teremteni, ennek érdekében a fiatalágunkat saját megszervezendő intézményeink útján mezőgazdasági és ipari munkára ránevelni, boldogulásuk céljából őket a hatóság intenciói szerint szervezeten kivándoroltatni kívánjuk, meg fogja érteni ez a társadalom mindazt, amit további cikkeinkben, mint konkrét szervezési feladatokat tűzünk magunk elé saját belső erőinkre és az ismert hatalmas külső zsidó intézmények biztos támogatására támaszkodva, *ám soha ez a keresztény nemzeti társadalom nem fogja megérteni, hogy a legfelreérthetlenebb kirekesztés ellenére mi praelekcíókat tartunk nekik az alkotmányjogról, kitanítjuk arról, hogy mi a hazafiság és semmi áron nem akarjuk észre vettetni, hogy mi tudjuk, hogy ők miként vélekednek a mi közjogi helyzetünkről.*

Ne tukmáljuk rá tanácsait azokra, akik tőlünk tanácsot nem kérnek, adjunk tanácsot önmagunknak, hiszen erre nemzeti létünk megszűnése óta soha nagyobb szükség nem volt, mint ma. Szinte azt mondhatnánk, hogy erre egyenesen utalva vagyunk a kormány által, amikor a zsidó törvény minden sora azt hangsúlyozza, hogy a magyar keresztény társadalom egyensúlya hatálya csak a jelenlegi zsidó társadalom hallatlan áldozatai fejében állítható helyre! Ehhez alkalmazkodni kell, akár tetszik nekünk, akár nem. Tehát alkalmazkodjunk, és bármily óriási feladat végrehajtásáról van szó, nem lehet olyan súlyos, hogy vele meg ne bírhoznánk. Ha volt tehetségünk ahhoz, hogy tudósok, művészek, írók, gondolkodók legnagyobbjait adjuk a nemzeteknek, meg lesz a tehetségünk ahhoz is, hogy válságos időkben önmagunkon is segítsünk. Meg lesz annak ellenére, hogy akadtak és fognak is akadni dezertőrök a mi sorainkban is. A szökevényeket nehéz ugyan megérteni ma, amikor a szökök még csak nem is használnak, de ne törődjünk velük, nézzünk el felettük.

Nehéz történelmi napokban ocsút szít a Gondviselés, hogy elháruljanak az új zsidó élet kiizmosodásának belső akadályai. *Aki a népet éppen válságos óráiban hagyja cserben, az amúgy is csak keresztben-fekvő gerenda lenne az újjászületés országútján.* A keresztény társadalom tán gazdagabb lesz általuk vállalkozókban, tőkésben, tudósokban, szakemberekben, *de jellemekben aligha.*

Kevesebben leszünk, ám az ő kiválásuk növelni fogja lelki erőnket, amellyel nekivágunk keményen, okosan, bátran és öntudatosan egyfelől, mert ez a szükségszerű, s így legcélszerűbb életszemlélet, másfelől ez a parancsszava emberi méltóságunknak.

Ebben az új életszemléletben segítségünkre lesz az a megrendítő történelmi tapasztalat, hogy az emancipáció nem oldotta meg és nem oldhatja meg a zsidó kérdést, és hogy az egyetemes emberi gondolat diadala csak tisztalelkű humanisták képzelgése. A magyar zsidóság minden árnyalatának összefogása, egységes, közös képviselet megszervezése, egységes zsidó világnézet és belső fegyelem megteremtése ezerszer többet jelent valamennyiünknek, mint a legragyogóbb humanista igazságok szakadatlan lobogtatása.

A zsidó öntudat nem merülhet ki a döngő mellveregetésekben. Még csak kezdeti stádiuma a zsidó öntudatnak, amikor a zsidó népközösséghez való tartozásunkat világosan valljuk. *Ez nincs ellentétben a befogadó haza iránti hűséggel, szeretettel és feltétlen kötelességteljesítéssel, nem jelent nemzeti aspirációkat a befogadó hazával szemben*, mert a zsidó népek csupán az a része válik a zsidó nemzettest alkotó elemévé, amelyik Palesztinában telepszik le, és ott gyökeret ereszt. Palesztinán kívül a zsidó népközösséghez való tartozás jelenti a tradíciók tisztelését, a zsidó kultúra és sajtó ápolását és fejlesztését, a héber nyelv elsajátítását, a kölcsönös szociális kötelességek nagylelkű teljesítését országhatáron innen és túl, és jelenti végül a szent és okos feladatot: emberben és anyagiakban áldozni a zsidó nemzeti lét gyors újraépítéséért a biblia ősi földjén, hogy egyenrangúakká válhassunk a föld többi népével.

Aki nem ezt az utat választja, az belenyugodott egy megalázó vagylagosságba: elhagyni az apák és ősök megszentelte közösséget, vagy utódait örökön örök emigrációba kárhoztatni.

Hitközségek, Zsidó Intézmények, Zsidó Testvérek! Ezt üzeni Nektek a Magyar Cionista Szövetség a bizalom, a szeretet, az elhatározottság és az emberi méltóság jegyében.

A magyar zsidóság gazdasági és szociális struktúrája

Új világnézet van kialakulóban

Az az átrendeződési kísérlet, amely napjainkban a magyar társadalomban végbemegy, szükségszerű következménye annak a csaknem két évtizedes törekvésnek, amely a világháború befejezése óta Közép-Európában a politikai, gazdasági és kulturális élet minden megnyilvánulásában jelentkezik. A magyarországi események szervesen betagoznak abba a struktúra-változásba, amely egy új világnézet hatalomra jutásával lassanként a régi helyébe lép. Ez a változás bennünket, zsidókat érint elsősorban. Mi vagyunk annak a vajúadásban levő új korszaknak az áldozatai, akik - állítólag - útjában állunk a feltörekvő új erők érvényesülésének. Mi, cionisták megszoktuk azt, hogy a zsidókérdést a világejelenések folyamatában, ezeknek szerves részeként vizsgáljuk, figyelmünket most is az egészre kell szegeznünk, amelynek a magyarországi események végeredményben csak részjelenségét alkotják.

Az a folyamat, melynek mint kortársak szemtanúi, s mint zsidó szenvedő alanyai vagyunk, az individuális kapitalizmusnak, a liberalizmusnak, a demokrácia válsága és a velük ellentétes gazdasági, politikai és kulturális rendszereknek előretörése és berendezkedése.

A liberalizmus és demokrácia válsága

A szabadversenyen alapuló liberális gazdasági rendszer helyét lassanként a kötött gazdasági rendszer foglalja el, amelyet az államnak vagy egyéb közületeknek a magángazdaságba való, napról-napra erősödő beleavatkozása jellemez. Ha végigtekintünk például a világháború utáni magyar gazdasági törvényhozás alkotásain, meg kell állapítanunk, hogy minden egyes törvény, rendelet és statutum végeredményben az egyéni tevékenység és életlehetőség korlátozását célozza. A kamarai rendszer, a kényszerátulások és egyéb hasonló alakulatok voltaképpen a középkori céhrendszer modern kiadásai.

Ezt a folyamatot az jellemzi, hogy a magánjogi kapcsolatok lassanként közigazgatási kapcsolatokká változnak, amikor is az egyén gazdasági tevékenysége során nem az egyénnel áll szemben, hanem a közülettel, elsősorban az állammal. (Etatizmus.) Az általános politikai életben a demokrácia helyébe, amely rendszer a jogegyenlőség és a gondolat szabadság kettős pillérén épült, antidemokratikus irányzatok lépnek. A szellemi élet területén sincs kivétel, sőt, itt jelentkeznek legelsősorban ezek az áramlatok, aminek következménye a kulturális felfogás és szellemi állítódása az életszemléletben, irodalomban és művészetben.

Végeredményben tehát egy, az eddigiektől lényegében is, külső megnyilvánulásaiban is eltérő, új világ születik körülöttünk. E folyamat szükségképpen. Világejelenés, amelyet tudomásul kell vennünk. Új orientációra van szükség. *Elhibázott és célját tévesztett az a törekvés, mely a múlt liberális kor intézményeit elégikus hangon siratja.* Erőfeszítés ez. *Tudomásul kell vennünk, bármennyire fáj is, hogy nem efemer jelenségekkel állunk szemben, amelyek a világháború néhány évtizedig tartó következményei.* Világejelenés, amely tőlünk is az eddigiektől eltérő, pozitív cselekvést követel.

A statisztika a világnézet szolgálatában

Napjainkban a zsidókérdés annyira kiéleződött Magyarországon, hogy a kormány felfogása szerint, törvényes rendezést követel. Megbízhatónak deklarált statisztikai összeállítások látnak napvilágot, amelyek alkalmasak arra, hogy belőlük következtetéseket vonjanak le. Ha el is fogadjuk azt, hogy az adatok megbízhatóak (a csoportosításoknál lehetnek célszerűségeik), a belőlük levont következtetéseket mindenkor a világnézet és a megvalósítandó cél motiválja. Ugyanazon statisztikai jelenségből például mást olvas ki az, aki a magyarországi zsidóság sorsát szíven viseli és mást az, aki a zsidót, mint nemkívánatos idegent látja e hazában. Az adatok lehetnek megbízhatóak, a konklúzió azonban mindenkor politikum.

Anélkül, hogy a közkeletű és máris túlon túl nagyszámú statisztikai összeállítások számát eggyel növelni kívánánk, az alábbiakban bemutatjuk a magyarországi zsidóság népmozgalmi, gazdasági és szociális struktúrájának néhány főbb adatát.

A magyar zsidóság fogyása

Az utóbbi években közismertté vált az a tény, hogy a magyar zsidóság száma rohamosan csökken. 1910-ben a mai Csonka-magyarország területén a zsidók száma 471 355 volt, ami 6,2%-os országos arányt jelent. 1920-ban 473 310 zsidó lakott az országban. 10 év alatt az abszolút gyarapodás nem éri el a 2000-t, a zsidók száma azonban valójában relatív fogyott, mivel az arányszámuk a többi népesség növekedése következtében 5,9%-ra esett vissza. 1930-ban a népszámlálás adatai alapján a zsidók száma 444 567 volt, arányszámuk 5,1%. Tíz év alatt tehát Csonka-Magyarországon a zsidók száma 28 788-nal fogyott, míg az össznépeség ezen idő alatt 698 117-tel nőtt. Vagyis a zsidóság szaporodásának aránya -6,1%, míg az össznépeségé +8,7%. A magyar zsidóság számát jelenleg 420 000-re becsülhetjük, ami az összlakosság 4,7%-ának felel meg.

A fogyás okai

A zsidóság csökkenésének hármasszoros oka van: 1. születéscsökkenés, 2. áttérés, 3. kivándorlás. *Tény az, hogy 1927 óta a zsidóság természetes szaporodása megszűnt Magyarországon*, mivel az élvészületések száma egy évben sem éri el a halálozások számát. Az 1926/30. évek átlagában 1000 lélekre számítva, az élvészületések száma Magyarországon általában 26,0, a zsidóknál 12,9 (jelenleg kb. 10), tehát az összes vallásfelekezettek közül nemcsak a legkisebb, hanem az országos átlag felét sem éri el. Ezt a számot nem ellensúlyozza a zsidó halálozások kis száma sem, amely a fenti évek országos átlagában 9,0, míg a zsidóknál -0,6 (jelenleg -0,5).

A zsidó vallásból való kilépés nem kismértékben csökkenti a zsidók számát. 1919 óta a kitértek számát 15 000-re lehet becsülni, egymagában 1919-ben 7146-an hagyták el a zsidó vallást), míg a kivándorlók számát ugyanazon idő óta 25 000re becsülhetjük. Minthogy pedig a zsidó házasságok termékenysége az utolsó évtizedben erősen csökkent, minek következtében ma a zsidóságnál a fiatalabb korosztályok igen kismértékben vannak képviselve, igazat kell adnunk Kovács Alajosnak, hogy *a zsidóság számbeli sorsa meg van pecsételve Magyarországon*. Ha számításba vesszük azt a körülményt, hogy a csökkenés mértékét jelző arányszámok a jövőben növekedni fognak, *a magyarországi zsidóság rohamos mértékű fogyását állapíthatjuk meg*.

A zsidóság foglalkozási statisztikája

Kérdés ezek után, hogyan helyezkedett el a zsidóság az egyes foglalkozási ágakban Magyarországon? A nyilvánosságra hozott statisztikai adatok ezen a területen mutatják a legnagyobb eltérést, nem szólván arról, hogy a célszerű következtetéseknél itt van a legnagyobb lehetőség.

Az 1930. évi népszámlálás szerint a zsidók foglalkozása a következő képet mutatja százalékos arányban .

	Keresők	
	zsidók	orsz. átlag
Östermelés	2.7	50.8
Bányászat	0.3	0.9
Ipar	34.6	22.2
Ker. és hitel	42.2	5.6
Közlekedés	1.9	2.8
<i>Bánya és iparforg. együtt</i>	<i>79.0</i>	<i>31.5</i>
Közszolg. és szabadfogl.	8.1	4.9
Véderő	0.0	1.0
Napszámos	0.4	1.5
Nyugdíjas stb.	7.2	4.3
Egyéb foglalk.	1.7	1.6
Foglalk. nélküli	–	–
Házi cseléd	0.9	4.4
<i>Összesen:</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Csábító a statisztikus számára annak megállapítása, hogy a zsidóság melyik foglalkozási ágban van az országos számarányon felül képviselve, ill. mely foglalkozási ágakban nem éri el az országos arányszámát. Nagyon könnyen megállapítható, hogy a kereskedelmi és hitel foglalkozásokban arányszámát messze túlhaladja, míg a közszolgálatban pl. ennek jóval alatta marad. Az ilyenfajta megállapításoknak a fő hibája ott van, hogy valamely néprétegnek százalékos arányban való elhelyezkedését keresni, egymagában feltételezi a politikumot, amikor a statisztika eleve célzatossá válik. *Az, hogy pl. a zsidóság miért a kereskedelembe helyezkedett el legnagyobb részben, sok egyéb közkeletű ok mellett, azzal is magyarázható, hogy a múltban nem volt megállapítva elhelyezkedési lehetőségének százalékos aránya,* amely fogalom egy új korszellem terméke. Hogy ne is beszéljünk a legkisebb ellenállás irányában történő szociális mozgásról, amely általános törvénye a szociológiának.

A fenti statisztikai összeállítás pl. mesterséges csoportosítást végez, amidőn a közszolgálati alkalmazottakat és a szabadfoglalkozásokat egy kategóriába sorozza. A két kategória éppen ellenkező természetű volt eddig a zsidóság részére.

A zsidóság gazdasági rétegződése egészségtelen

Kovács Alajos is a mesterséges kategorizálás hibájába esik, amidőn összegezve a foglalkozásokat, az önállóakat a *polgárság*, a tisztviselőket az *értelemiség* és a egészségmelyeztetet a *munkásság* társadalmi csoportjában egynek véve, megállapítja, hogy „a zsidóság társadalmi megoszlása nagyon szépen kiegyensúlyozott, mert a három fő réteg között nem feltűnő nagyok a különbségek”. Ezzel szemben mi cionisták - ha a fenti csoportosítástól bizonyos szempontból eltérő kategóriákat veszünk is - a zsidóság diaszpórábeli labilis sorsának egyik okát, éppen egészségtelen rétegződésének tulajdonítjuk.

Az összeállításból az is kitűnik, hogy a zsidóság Magyarországon leginkább városlakó elem, mivel foglalkozása, amely az iparforgalmi csoportból adódik, legnagyobb részben a városokhoz köti. Valóban, általában minél népesebb valamely községi község, annál nagyobb benne a zsidóság számaránya.

Budapest és a zsidóság

Vonatkozik ez elsősorban Budapestre, ahol 1930-ban a zsidók száma 204 371 volt, arányuk 20,3. Ha a Budapesthez tartozó elővárosokat is tekintetbe vesszük, úgy az ún. Nagybudapest zsidó lakóinak száma 1930-ban 232,212 volt, ami Magyarország zsidó lakosságának több mint a fele, csaknem 52%-a.

Az eddigiekből tehát könnyen megmagyarázható az a tény, hogy a zsidóság száma miért csökken oly nagy mértékben Magyarországon. A városba tódulás, az urbanizálódás, a szaporodásra nézve egyetemesen is igen káros jelenség, a zsidóságnál ez a belső vándorlási folyamat a többi néprétegnél sokkal nagyobb mértékben jelentkezik.

Miért pusztul a zsidóság?

Ide tartozik még a *zsidó egzisztenciák nagymértékű pusztulása és bizonytalanná válása az utolsó két évtizedben, ami a gyermek sorsáért való fokozottabb felelősségvállalás megnehezült gondjai miatt a zsidóság szaporodását nagymértékben csökkentette.* Példa e jelenségre a zsidó hitközségek statisztikája, amely szerint csupán 1921-től 30-ig terjedő időben 19 kongresszusi iskola szűnt meg az államsegélyek megvonása, illetve a tanulók számának fogyatkozása miatt. Míg 1921 óta országos átlagban az elemi iskolák tanulóinak száma 4%-al gyarapodott, az izraelita elemi iskolákban a tanulók száma 22%-al csökkent.

A jövedelemeloszlás kérdése a legfontosabb

A zsidókérdés lényege Kovács Alajos szerint nem a zsidók számában, hanem gazdasági túlsúlyában van. Szerinte, dacára, hogy a zsidóság a háború után fogyott, nagyobb vagyoni erőt tartanak kezükben, mit közvetlenül a háború után. Eltekintve attól, hogy a *nemzeti vagyon*, illetve *nemzeti jövedelemben való részesedést* célzó statisztikai megállapítások soha nem adják a valóságos képet, *tulajdonképpen nem ez, hanem a jövedelemeloszlás a fontos, ami pedig a zsidóságon belül tudvalevőleg épp oly kiegyenlített, mint a magyarság egyéb néprétegeinél.*

A zsidóság rohamos számbeli csökkenését és proletárosodását egyetlen statisztikus sem tagadhatja, legfeljebb célzatos következtetések levonására alkalmas megállapításoknak a közvéleménybe való bedobásával gyorsíthatja.

Zsidó átszervezés

A hitközségi szervezet kialakulása

A zsidó államiság megszűnése után a zsidó közösségek voltak azok a közületek, amelynek a zsidóság fennmaradását nagyrészt köszönhetette. Ezen közületek feladatköre kiterjedt a területén lakó zsidóságnak nemcsak vallási, kulturális és jótékonyági ügyeire, hanem közigazgatási jogokat is gyakorolt. Magyarországon az emancipáció hatásaképpen az 1868/69-es egyetemes gyűlés hozta határozatba, hogy a hitközségek egyedüli feladata az istentisztelet, szertartás, oktatás és jótékonyági kérdéseinek ellátása. Az 1868/69-es egyetemes gyűlés azon kísérlete, hogy a magyar zsidóságot egységes szervezetbe foglalja össze, sajnos, sikerre nem vezetett, mert az ortodoxok a meghozott szabályokba beleyugodni nem akartak, és így 1871-ben megalakult az ortodox szervezet, amelyhez harmadikként a statusquo-ante hitközségek szervezetét hagyta jóvá a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1928-ban.

Míg más országokban a hitközségeken kívül nagy zsidó szervezetek is létesültek, az asszimiláció ideológiájának képviselőire (a német Zentralverein és az osztrák Union der Oesterreichischen Juden), addig Magyarországon ilyen szervezet nem alakult. Nálunk a Magyar Cionista Szövetség az, amely a külföldi cionista szervezetek mintájára ideológiai alapon egyesíti magában a magyar zsidóság egy részét.

Miért nem érdeklődnek a zsidók a saját sorsuk iránt?

Mindazok, akik a zsidóság fennmaradásának eszközeit látták ezekben a különböző zsidó szervezetekben, igyekeztek ezeket erősíteni és feladatkörüket kiszélesíteni. A magyar zsidóság nagy többsége azonban, amelyet az asszimiláció tanának hirdetői abban a hitben ringattak, hogy a magyarságba való teljes beolvadás lehetséges, és akiknek a kapcsolata a zsidó valláshoz is állandóan gyengül, - amint ez különösen a zsidóság ifjabb generációjának nagy többségében látható -, ezek a zsidóság megszervezettségében értéket nem láttak és eltekintve a hitközségtől, amelyhez, mint kényszer-szervezethez tartozniuk kellett, semmiféle zsidó szervezethez nem kapcsolódtak. A hitközség feladatkeretét is mindenképpen szűkíteni és korlátozni igyekeztek. A zsidó polgárnak mindaddig, míg azt hitte, hogy sorsa az ország minden más polgárával azonos, nem volt érdeklődése más közület iránt, mint amely sorsára, mint polgár sorsára befolyással lehetett. Így zsidó részről is mindig nagy volt az érdeklődés közszégi, vagy képviselőválasztások iránt, míg a zsidó közületek választásai érdektelenségbe fulladtak.

Ma, a zsidó törvénytervezet idején, a zsidó közületek jelentősége megnőtt. nem elegendő, ha a vallási szükségletek ellátása mellett működése csak kisfokú jótékonykodásban merül ki. Ezek a rendeletek oly nagyszámú zsidó egyének anyagi egzisztenciáját rendítik meg, hogy ezen egzisztenciák újra való talpra állítása kizárólag a zsidóság egységes erőfeszítésével lehetséges.

Megalakítandó a magyar zsidóság egységes képviselője

Ahhoz, hogy a zsidóság egy ily egységes erőfeszítésre képes legyen, meg kell szűnnie a zsidóság eddigi széttagoltságának. *Mindenekelőtt meg kell végre szervezni a zsidóság egységes képviselőjét*, melynek példáját a német zsidóság megadta a Reichsvertretung der Juden in Deutschland-ban. Ebben az egységes képviselőben a magyar zsidóságnak helyet kell, hogy foglaljanak a neológ, az orthodox és a statusquo hitközségek képviselői, ezeken kívül a nagy izraelita nőegylet, a Wizo, a Mikefé, a Pro Palesztina és a Magyar Cionista Szövetség képviselői is. Egy ilyen egységes vezetőség iránt megvolna a bizalom zsidó részről is és meglenne az a tekintélye, nemzsidó körök felé, hogy hivatott a zsidóság kérdéseiben tárgyalni és a zsidóságot képviselni. Ha nincs is befolyásunk arra, hogy a zsidótörvények a zsidók kiiktatásában a gazdasági és kulturális élet terén, mily messze menjenek, kétségtelen, hogy a felelős tényezőknek nem célja a zsidókérdésben káoszt teremteni és országos érdek, hogy a termelésből kiiktatott zsidóság jövője tervszerűen alapíttassék meg. *Sem gazdasági átrétegződés más pályákra, sem kivándorlás, nem lehetséges az illetékes hatóságok egyetértése, sőt támogatása nélkül. Ennek a képviselőnek a feladata a zsidóságnak befelé is utat mutatni, lelkiileg megerősíteni és bátorságot adni.*

A hazai zsidó közületek választási módjáról véleményünket már ismételtelen kifejtettük, úgy hogy ehelyütt nem is akarunk róla beszélni. De nem szólva arról, hogy ezekben a képviselő elsősorban a gazdag és ún. nagyzsidók kezében van, akiknek érdeke a zsidó tömegek érdekével nem mindenben azonos, ezeket a közületeket olyan időben választották, mikor feladatkerük sokkal szűkebb volt, amilyen ma.

Át kell szervezni a zsidó közületeket

Be kell vonniuk ezen közületek vezetőségébe olyan zsidó vezetőket, akiknek eddigi zsidó működése kifelé és befelé megnyugvást kelt. *Ezen vezetőségek felelősségéből a cionisták jogszerűen kérnek részt. Erre jogot ad nekik az a zsidó munka, amelyet évtizedek óta végeznek Magyarországon is és jogot ad az, hogy a cionisták felismerése bizonyult a zsidókérdésben helyesnek.* A cionisták bírnak tapasztalatokkal az átrétegződés és a palesztinai kivándorlás kérdésében, és ők állíthatják helyre a kapcsolatot a magyar zsidóság és a külföldi nagy zsidó segélyező és kivándorlási szervezetek között.

A cionizmus feladata ezen kívül, hogy a zsidóság öntudatát újra megerősítse a zsidósággal, mi az, amit a zsidóság eddig Palesztinában létesített, mi az, amire minden zsidó jogos büszkeséggel tekinthet. Különösen a zsidó ifjúság nem nézhet csak a múltba; széles világos zsidó perspektívát kell előtte kitárni.

Nem lehet ma kérdéses, hogy ezt a perspektívát, ezt a kívánatos zsidó jövőt egyedül Palesztina jelenti, noha a magyar zsidóság nagy többségének a sorsa a magyar haza sorsához fog igazodni, és bár tudjuk, hogy a magyar zsidóságnak egyéb irányba vezető kivándorlása, mint palliatív eszköz is alkalmas átmenetileg a materiális feszültség csökkentésére.

A zsidó törvénytervezet ismét bebizonyította, hogy a magyar zsidóság sorsa is azonos más országok zsidóságának sorsával és csődöt mondott az a kísérlet, amelyik a hazai zsidóságból egy sui generis zsidóságot akart csinálni.

Nincs külön magyar zsidóság

A zsidóság a diaszpórában nem képes a saját sorsát irányítani. Sorsa mindig az ország többségi lakóságának kezében van. A zsidó törvénytervezet a magyarországi zsidóság helyzetét oly mértékben súlyosbítja, hogy elérkezett az idő a magyar zsidóság felelősségére, az erők összefogására és a megfelelő egységes szervezet megteremtésére, amely szervezet a magyar zsidóság fennmaradását a mai viszonyok között is biztosítani tudja.

Kiutak a jelenből

Nem jótékonyaságról van szó, hanem népi felépítő-munkáról

Az átszervezett és erőinek kifejtésére egyesített magyar zsidóságnak tisztában kell lennie azzal, hogy jövő sorsának meghatározásánál gyökeresen szakítania kell eddigi módszereivel. A lelki átállítódás mellett gyakorlatilag is oly elhatározásokat kell megélelnie, amelyeknek súlyosságát csak azok a rendkívüli körülmények igazolják, amelyek közt létrejönnek. A magyar zsidóság jövőjének átfogó rendszeres irányításához, megszervezett átépítéséhez kell elérkeznünk. *Ma már nem jótékonyági vagy szociális kérdésekről van szó* (még ha a gyakorlati keresztülvitel során ezekkel igen gyakran szoros kapcsolatnak kell is létesülnie), *hanem népi, felépítő munkáról.* Ezért nem meglepő, ha éppen a cionista zsidók lesznek azok, akik a zsidó közösségért végzett munkájuk gyakorlatával, felelősségérzetével és szeretetével elsőnek ajánlják fel erejüket e feladatok megoldásához. Nincs és nem is lehet vita afelett, hogy a világ zsidóságának mai helyzetében Palesztina felépítése mellett a zsidó tömegek elhelyezésének és életlehetőségeinek más megoldásait is meg kell találni; nincs és nem is lehet tehát versengés sem a Palesztina-munka vagy a diaszporai népi-munka közt mindaddig, amíg a világ csaknem összes országának - és köztük egyelőre Palesztinának is - kapui csak igen szűk rést nyitnak a beáramló tömegek befogadására.

A magyar zsidóság útja az elkövetkezendő években bizonyos mértékben a kivándorlás felé fog haladni. De éppen azért, mert a tömegek akut kétségbeesésében első megoldásként a kivándorlás gondolata öltik fel, meg kell vizsgálnunk: feltétlenül szükséges-e a kivándorlás, illetve feltétlenül el kell-e készülnünk oly jelentős magyar-zsidó rétegek kivándorlására, mint amily tömegekkel Kelet- és Közép-Európa számos más országából ma számolnunk kell.

Szükséges-e kivándorolni?

Bizonyos az, hogy a magyar zsidóság egyes, igen széles rétegei számára - ehelyütt csupán gazdasági szempontból tekintve - a kivándorlás nem jelenthet gyakorlati megoldást. Életük javát leélt, eddigi foglalkozásukban végleg meggyökeresedett zsidó testvéreink csak vajmi ritkán és rendkívül kényszerítő körülmények közt találhatnak meg más világban a megelégedett élet lehetőségeit. Ezek számára tehát - még ha ez egyes esetekben igen fájdalmas is lehet - gyökeres változást tervek nem szerkeszthetők. De a fiatalabb generációval kapcsolatban is megfontolandó: vajon helyes-e, szabad-e a pánik-hangulatban levő tömegeket a nagy világba kiengedni? Bizonyos, hogy nem szabad. *Kell és a magyar zsidóság erőfeszítése kétségkívül meg is fogja találni azokat az eszközöket, amelyekkel a változott tendenciák dacára életlehetőség nyílik olyan széles rétegek számára, amelyek ma a legnagyobb bizonytalanságban néznek a jövő elé.*

Ezen csoportok leszámítása után is fennmarad azonban egy széles és javarészen élete delén innen levő réteg, amely részére objektív és szubjektív alapon is csupán a kivándorlás fog végleges megoldást nyújthatni. Hová menjen ez a kivándorolni kényszerült tömeg? Bizonyos, hogy a zsidó fiatalság igen jelentős rész kivándorlása célpontjául nem tudna más helyet elképzelni, mint Palesztinát.

A palesztinai kivándorlás feltételei

Nem csupán azért, mert ez ma az egyetlen ország a földön, ahol - bár határok közé szorítva - a kormányhatalom kifejezett céljai közé tartozik zsidók bevándorlásának elősegítése; hanem azért is, mert épen a palesztinai bevándorlás és az ott folyó építő-munkába való bekapcsolódás oly lelkierőket mozgathat meg, oly boldogságot nyújthat, amely sokak és elsősorban az ifjúság számára az élet egyéb kellemességeinél többet ér, sőt mindent pótolhat. A magyar zsidó ifjúság palesztinai bevándorlása elé azonban eddig magas gátat vont a hazai zsidóság nemtörődömsége, közömbössége, elzárkózása az egyetemes zsidóság erőfeszítéseitől. A magyarországi cionista mozgalom szervezeti ereje, a két országépítő alap: a KerenKayemethLeisrael és a KerenHajesszod bevételei nem foglalták el azt a helyet a többi országok zsidóságának impozáns eredményei mellett, mint amelyet a magyar zsidóság számát és jelentőségét tekintve joggal elvárhattak volna tőle. Így a KerenKeyemethLeisrael, amely a palesztinai föld népi tulajdonul való visszaváltását célozza, csak elenyésző számban tudott letelepedési lehetőséget adni földjein a magyar-zsidó fiatalságnak, és ugyanily alacsony volt a mindenkori bevándorlási kvóta is, amely magyar zsidók részére rendelkezésre állott.

Palesztina Hivatal

Ha tehát a magyar zsidóság ma Palesztina irányába, mint a jobb jövő országa felé tekint, úgy a nagyobb tömegű kivándorlásnak minden megelőző feltétele, hogy a Magyar Cionista Szövetség, a magyarországi KerenKayemeth és KerenHajesszod rendkívüli megerősödést mutassanak fel; csak ezek alapján és jogán fogja a JewishAgency magyarországi Palesztina Hivatala szélesebb tömegek bevándorlását és letelepedését lehetővé tenni és szakszerűen irányíthatni. Hogy a Palesztinába készülő zsidó fiataloknak lelkiileg és testiileg felkészülve, szakmai kiképzéssel és a héber Palesztina életébe való fenntartás nélküli beilleszkedéssel kell és szabad csak az „alijá”-raindolniuk, az épp oly természetes, mint az, hogy a magyar zsidóságnak végre megfelelő tág és a feladathoz méltó lehetőségeket kell teremteni ezen előfeltételek megszerzésére (zsidó ifjúsági szervezetek kiépítése, nyelvi és szakmai kiképzés, stb.)

Az ifjúság korlátlan számban mehet Palesztinába

Éppen a mai palesztinai bevándorlási lehetőségek nyújtanak szinte korlátlan módot 14-18 év körüli ifjúság bevándorlására, feltéve, hogy valamely palesztinai iskolában vagy a „Jugendalijában” elhelyezést nyernek és részükre havi cca. 3 fontsterling 2 éven át garántálva van.

Tisztában kell lennünk azonban azzal, hogy sok-sok magyar zsidó számára Palesztina ma nem jelent kivándorlási lehetőséget. Hová menjenek ezek, ha csupán a kivándorlás maradna hátra? A világ összes országai aggódva nézik azoknak a zsidó tömegeknek felkészülődését, amelyek a szó legszorosabb értelmében vett kényszerítő körülmények nyomása alatt kelnek ismét vándorútra. Lehet-e tehát ma nyílt kapukat várni a magyar zsidó fiatalság számára bárhol is a világon?! Csak a legnagyobb felelősségérzet és lelkiismeret hangján szabad e kérdéshez szólni! Csak alapos és gondos tanulmányozás, megbízható helyszíni információk és kapcsolatok alapján irányítható a magyar zsidóság egy része a tengerentúli országok felé, hogy ott új egzisztenciát [!] teremtsen magának. Ezért tehát sürgős és legelső feladatunk az összes erők összefogásával megteremteni külföldi zsidó mintára a magyar zsidóság centrális vándorlási szervét, hogy ez - nagy zsidó vándorlási intézményekkel karöltve - utat mutasson a hozzá fordulóknak.

Ha a fiatalság és a magát új életre átállítani tudó generáció egy része hajlandó is a maga egyéni zsidókérdését kivándorlással megoldani, rendkívül súlyos hiba volna, ha ez a mozgalom nem haladna karöltve a másik nagy népi feladattal: a foglalkozásbeli átrétegződéssel.

Átrétegződés

Tény, hogy ez a nehezebb feladat. Diákokat, kereskedelmi alkalmazottakat, ügyvédjelölteket és orvostanhallgatókat, írókat és színészeket meg kell tanítani arra, hogyan kell a gyalut kézbe venni, vagy cipőt talpalni, betegeket ápolni vagy traktort kezelni. Azonban úgy a kivándorlóknak, mint az itthon maradók tekintélyes részének jövő sorsa ennek a kérdésnek a megoldásától függ. Nem mintha azt hinnék, hogy még vannak olyan foglalkozási ágak Magyarországon, ahol a zsidók odatörlését örömmel vennék; nem mintha azt hinnék, hogy a magyar zsidó fiatalság útja a magyar rögön való szántásvetés felé fordulhatna. Nem, sajnos, ebben nem hiszünk! De erőink végső megfeszítésével kell megvalósítanunk azt, hogy minden kivándorló meg tudja állni a helyét a világban, ha kell ipari vagy mezőgazdasági fizikai munkával is, és a magyar gazdasági életben is be tudjon tölteni olyan gazdasági feladatokat, amelyekben még bizonyos számban elhelyezhető. Ha azonban a fentiekben a kivándorlási tanácsadásra mondtunk volt, hogy nagy felelősséggel jár, úgy nem vitás, hogy a foglalkozási átrétegződés, pályaválasztás hasonlóképpen csak az aggódó, a távolabbi jövő perspektíváját is figyelő felelősség mellett kezelhető. Nem egyes egyének vagy egyesületek ad hoc akciói indíthatják meg ezt a folyamatot, hanem meggyőződésünk szerint a magyar zsidóság megteremtendő központi kivándorlási szervének kell ezt a nagy feladatot is egységesen irányítania.

A gazdasági önszegély

Külön fejezetet jelent a magyar zsidóság jövő életének elképzelésében a gazdasági önszegély szervezeteinek felállítása azon százezrek számára, akik továbbra is itt fogják kenyerüket megkeresni, és ebben hathatósabb segítségre szorulnak majd, mint eddig. Sürgősen fel kell tehát állítani ennek a munkának a kereteit, segély- és hitelszövetkezeteket kell létesíteni a kisiparos-kiskereskedő üzleti nehézségeinek az áthidalására, a középosztály zökkenőinek kiküszöbölésére; önállósítási alapot kell létesíteni azon fiatalok számára, akik iparban, kereskedelemben vagy szabadfoglalkozásokban e támogatás nélkül semmiképpen sem tudnának a saját lábukra állni. A zsidó állásközvetítés szisztematikus kiépítése ma már elengedhetetlen követelmény, csakúgy, mint a zsidó karitatív munka mielőbbi teljes centralizálása és szervezeteinek racionalizálása.

Mit tett a német zsidóság?

Tévedne, aki tagadásba venné azt, hogy egy félmillió népcsoport gazdasági és szociális struktúrájának megváltoztatása, átépítése nem jelent súlyos, komoly feladatot. Csak bámulattal tekinthetünk e nehéz órákban azokra az intézményekre, amelyeket a külföldi zsidóság, elsősorban németországi zsidó testvéreink megteremtettek. Önbizalmat ad nekünk is, ha tudjuk és látjuk, hogy a németországi zsidóság minden árnyalatát felölelő „Reichsvertretung der Juden in Deutschland” égisze és irányítása alatt milyen nagyvonalú munka folyik e téren is. A „Hilfe und Aufbau” jegyében folyó munka öt év alatt négy és fél millió márkát fordított kivándorlási munkára és ezzel 70 000 embert, vagyis a zsidó kivándorlás 50%-át támogatta és segítette. Három millió márka felhasználásával több mint 15 000 embert nevelték át ipari pályára és 65 munka és kiképző telepet tartanak fenn 2100 munkahellyel. A zsidó iskolaügy fejlesztésére 2 és fél millió márkát fordítottak. A gazdasági produktív segélyezés során 25 000 ember kapott összesen 1 millió márka összegű támogatást. Szociális segélyben több mint 8000 ember részesült, 1 750 000 márka összegben. Öt év alatt összesen több mint 13 000.000 márka jutott így a közösség erőfeszítése és a külföldi segélyszervezetek támogatása útján a németországi zsidóság megsegítésére. Ez csupán a Németországban kiadott összeget jelenti a külföldön német zsidók támogatására kiadott segélyösszegeken kívül. Ez a gigantikus teljesítmény - amely természetesen a hitközségek és egyéb szervezetek munkáján felül létesült - bizakodóvá tehet bennünket, hogy a magyar zsidóság is elég erős lesz ezek megalkotására. De nem lehet kétséges, hogy az ilyen, generációk sorsát befolyásoló munka jelentős áldozatokkal jár. A ma még jómódú zsidóságnak - a nagytökének és a polgárság szerény összegyűjtött garasainak - áldozata és bekapcsolódása nélkül csak tervezgetés lehet a legőszintébb jóakarattal is. Minden okunk megvan annak a feltételezésére, hogy a külföldi zsidóság ezúttal sem fogja eltaszítani a magyar zsidóság kérést - noha ez fordítva vajmi gyakran megtörtént - és segíteni fog bennünket, de bizonyos, hogy csak akkor, ha mi magunk is megtesszük kötelességünket.

Rendszert a megvalósításban

A magyar zsidóság együttes feladataihoz joggal elvárja tehát azon magyar zsidók áldozatait, akiknek még módjukban van adni. Kapkodás és felhevült, pillanatnyi túlbuzgalom helyett komoly rendszerességgel kell így elindulnunk a feladatok végrehajtására.

Fokozott zsidó kultúrmunka

A zsidó kultúrunka jelentőségét nem az új „zsidótörvény” szabja meg. Fontosságát determinálja az *ősi zsidótörvény*, amely a sok évezredes kultúrártékek ápolását tekintve a zsidó nép örökkévalósága legfőbb biztosítékának. A zsidó kultúra magába foglalja mindazokat a szellemi kincseket, amelyek a zsidóságnak a legkülönbözőbb életformák között tartalmat, öntudatot, erőt és bizalmat adtak.

Az igazi zsidótörvény

Ez volt a talaja a hontalanságban, védőbástyája az üldöztetésben és történeti összekovácsolója a szétszórtságban. „Izrael magával vitte mindenüvé hazáját a Tórában” - mondja egy keresztény történetíró. „Nem a kívülről bezárt gettókapuk őrizték meg a zsidóságot, hanem a belülről őrködő törvény” - írja Achad Haam.

Mikor a zsidóság bizonyos rétegeit elszédítette az emancipáció, amelyben a zsidókérdés végleges megoldását látták, úgy vélték, hogy az asszimiláció érdekében teljesen szakítani kell a zsidó kultúra minden maradványával. A zsidó történeti tudat elhalványítása, a héber nyelv kiküszöbölése vagy legalábbis templomba szorítása, a zsidó vallás nemzeti elemeinek eltagadása és elhomályosítása, az ősi Cijonnal való szakítása és a jövőndő Cijon újjászületési hitének megtagadása az asszimiláns zsidóságnak szinte dogmája lett.

Van-e zsidó kultúra?

„Zsidó kultúra *contradictio in adjecto*”, ellentét önmagában, - hangoztatta egy „előkelő” magyar zsidó író, mert „a kultúra minden felekezeti fogalom ellentéte”. *Ilyen messze ment bizonyos magyar zsidó réteg, amely minden külső műveltségnek valósággal sznobja lett, csak az ötezer éves zsidó műveltséget nem ismerte el. A zsidó tudást egyszerűen „felekezeti” degradálták. Így nőtt fel egy zsidó nemzedék nálunk, amelynek idegen volt a héber betű, a Szentírást csak a bibliázó Ady-idézetekből ismerte, és a zsidó történelem adatait antiszemita pamfletekből merítette.*

Hogy mindez az önmegtagadás nem használt, sőt *mohóságával intellektuális körökben csak bizalmatlanságot keltett*, azt ma az asszimiláció csődjének klasszikus korában bizonyítani fölösleges.

A *cionizmus gondolatával szinte együtt lépett fel a zsidó kultúra ápolásának követelése*. Zsidó kultúra nélkül megszakad a kapcsolat Cijonnal, amely a zsidó múltnak és zsidó jövőnek, eszmei és etikai kincseinek foglatát kell, hogy jelentse. *A zsidó reneszánsz jelszava minden vonalon: „vissza a zsidósághoz!”* A zsidó közösséghez való akaratot pedig alá kell támasztani a héber nyelv, a zsidó milió, a zsidó nevelés pilléreivel, amelyen az új jövőhöz vezető hidak épülnek.

Az új helyzet, amelybe a magyar zsidóság került, bizonyára fogékonyabbá teszi a zsidó értékek megbecsülése iránt. *A zsidó értékekkel szemben elfoglalt negatív álláspontját pozitív feléjehajlás fogja felváltani.*

A zsidó reneszánsz jelszava

Át kell állítani egész nevelési rendszerét a zsidóság belső kiélése irányában. A mélyeséges csalódáson keresztül esett ifjúság lelkét meg kell erősíteni minél több zsidó élettartalommal, hogy örök értéknek lássa és tudja azt, amiért szenved és kálváriás útja végén ne üres semmi tátonjonj eléje. Fel kell vértetni kétségeiben a jövő reményével és hittel, hogy nincs elhagyatva, hanem egy nagyhivatású népnek a gyermeke, kinek tizenhétmillió testvére él szétszórta a földkerekségen, és egy félmillió immár új nemzeti otthon épít az Ősök újjászülető földjén. Ami a diaszpórában épül, sokszor homokra építésnek bizonyul, majd itt, majd ott sodorja el a gyűlölet viharja, de minden külső erődtéménynél szilárdabb az a belső bástya, amely a zsidó szellem örök gránitjából emelkedik köréje.

Ujjá kell szerveznünk nevelési rendszerünket

Át kell formálni az egész zsidó iskolaügyet. Zsidóbbá és gyakorlatibbá kell tenni. Tanítani kell az élő héber nyelvet már az elemi iskolától kezdve, most már gyakorlati szempontból is. (Az élő hébernek ma már nemcsak Palesztinában veheti hasznát.) És középfokú iskolákban *minél több nyelvkurzust és minél több gyakorlati szaktanfolyamot* kell bevezetni. A vallásoktatásnál ki kell, hogy domborodjék a *zsidó vallás speciális helyzete*, hogy itt nem dogmákról van szó, hanem elsősorban *történeti tudat továbbplántálásáról*. Minden zsidó ünnep tele van nemzet-történeti vonatkozásokkal, emlékekkel és emlékeztetésekkel. Amellett minden sovíniszta túlzástól Izrael kiválasztottsága is, a Próféták tanítása szerint az egyetemes emberi gondolat szolgálatára szól.

A zsidó iskola reformja

És figyelemmel kell kísérni a *serdülő érettebb ifjúságot is* és feltárni előtte a zsidó kultúra értékeit, s *megismertetni vele a zsidóság helyzetét az egész diaszpórában*. Délibabok kergetése helyett közelebb kell vinni a valósághoz. A zsidó történelem előadását át kell itatni a szociológiai adottságok ismertetésével.

A felnőttek kulturális élete

S meg kell szervezni a kulturális életet a felnőttek számára is. Zsidó ismeretterjesztő könyvsorozatot kell kiadni, hogy megismerjék a zsidóságot, mint a szépség és bölcsesség forrását azok, akik most csak a szenvedés formáját látják benne.

A zsidó sajtónak apologetikus tevékenységét át kell állítani a tanítás, belső irányítás és az egyetemes zsidóság helyzetéről való felvilágosítás szolgálatába.

A kulturális autonómia

Elő kell készülni a *kulturális autonómia* eshetőségére is, hogy a zsidóság saját kebelén belül a maga eszközeivel ápolhassa *irodalmát, művészetét, úgy, mint a németországi zsidóság Kulturbundja* teszi, amely felöleli a zsidó tudásnak és művészetnek minden ágát, tudományos és színelőadásokat, kiállításokat és versenyeket rendez, s pezsdülő életet visz bele a sújtott zsidó tömegekbe.

Ez a tevékenység elég területet hagy a szórakozás számára is, amit természetesen *komoly időnek megfelelően meg kell nemesíteni*, át kell lelkesíteni.

Zsidó sport

A cionizmus a zsidó újjászületést *nemcsak lelkiségben* látta, hanem a *testi erő fejlesztésében is*. Nagy hivatás vár tehát a jövőben is a *sportkörökre és egyesületekre, de ezeket is a zsidó önérték ápolásának eszközeivé kell emelni.*

Autoemancipáció

Mélyíteni kell a zsidóságban a faji öntudatot, az emancipáció siratása helyett az *autoemancipáció* érzését kell fokozni, ami belső felszabadulást, önbecsülést, méltóságot és szilárd etikai talajt ad. Emelkedett lelket s *minden kihívástól visszariadó előkelő tartózkodást* von ez maga után, amiből aztán becsülés és tisztelő fakad. Mélyíteni kell a zsidóban a zsidó érzést, amivel együtt jár a *zsidó felelősségérzés*, az a tudat, hogy *minden cselekedete az egész faj rovására íródik*.

És meg kell csillogtatni az új *Palesztinából jövő fény sugarakat*, minden szív, minden lélek sarkában, hogy kiemelje a csüggedés sötétségéből. Az a nagy héber *kulturális fellendülés*, amelynek Palesztinában irodalom, művészet, tudomány terén tanúi vagyunk, a Biblia nyelvének és a Biblia életének feltámadása, az új makkabeusi nemzedék heroikus építőmunkája, kell, hogy öntudat-gyapapító elemként éljen és hasson a magyar zsidóság régi és új nemzedékében egyaránt.

Minél mélyebben sújtják a zsidóságot, annál inkább van szüksége lelki felemelkedésre, hogy ne veszítse el önmagát. És nem szabad, hogy kulturális téren is oly készületlenül érjen bennünket a csapás, mint a gazdasági élet területén.

A zsidó ifjúság kérdése

Az összes kérdések közül, amelyek ma a zsidóságot foglalkoztatják, vagy legalábbis kell, hogy foglalkoztassák, az ifjúság kérdése a legsúlyosabb. Nem csak azért, mert minden nagy társadalmi megújítást elsősorban a fiatalság világméretű teljes megváltozását hozza magával, hanem mert a *zsidó sors alakulása egzisztenciálisan is elsősorban az ifjúság végső érvényesülésének és munkalehetőségeinek útját zárja el.*

Sok ezer zsidó kenyérkereső fogja elveszíteni életének praktikus alapjait és sok ezer ifjú, ma még pályája előtt állva, néz tanácstalanul a következő napok elébe.

A kérdés nehézsége éppen abban rejlik, - s ez igen fontos szempont, - hogy nem pusztán gazdasági kérdés ez, mint ahogy nem pusztán gazdasági motívumok mozgatják azokat az intézkedéseket sem, amelyek ily súlyosan sújtják ezt a fiatalságot. Ha tehát megoldásokat próbálunk keresni, akkor a gazdasági vonatkozások mellett feltétlenül helyet kell adnunk a szellemi, nevelői, valamint a társadalmi vonatkozásoknak is.

A cionista mozgalom, mint a zsidó nép fiatalságának és megifjodásának mozgalma született meg, és *elsősorban az ifjúság volt az, amelynek megoldásokat adott, éppen mint a zsidó jövőre irányuló törekvés.* Nézzük meg tehát, mit mondhat a cionizmus a fiatalságnak, ama súlyos helyzetben, mely előtt a magyar ifjúság áll. *Ha valaha, úgy most végzetes lenne minden olyan szemlélet, amely a pillanatnyi helyzet sürgőssége miatt megfeledkeznék arról, hogy a nagy összefüggéseket keresse és az utóbbi időben divatosá vált ifjúsági jelszavakat a helyzethez való hozzámérésük nélkül elfogadná.*

Az ifjúság problémája a legfontosabb

Ami legelső sorban felötlök a megoldások keresésénél az a sajnálatos tény, *hogy a magyar fiatalságnál szétszórtabb, szervezetlenebb és társadalmi, valamint lelki arculatában zavarosabb ifjúság aligha van.* Hosszú évek mulasztásait érezzük ma abban is, hogy híjával vagyunk egyelőre minden megbízható adatnak a fiatalság szociális rétegződéséről és helyzetéről, és vizsgálódásainknál csak általános keresztmetszettel dolgozhatunk.

A nagy összefüggések

Az ifjúság kérdése lényegében nem választható külön a zsidókérdés általános vonatkozásaitól és alaptörvényszerűségeitől. A kérdés itt is ugyanaz, hogy mit tegyen az a zsidó, aki egyrészt a gazdasági és a társadalmi élet bizonyos területén, amelyre őt történeti sorsa vetette, nem kívánatos elemmé minősítve, elvesztette lába alól fizikai lét-alapját, másrészt lelkiileg kiközösítve abból a közösségből, amelyhez tartozónak vallotta magát, egyedül áll, saját zsidó közösségétől elidegenedve és elszakadva.

Az igazi átrétegződés

A cionizmus legalapvetőbb gazdasági felismerése volt a zsidóság egészségtelen gazdasági elhelyezkedése. Maga a fogalom is a cionizmus szótárából került ki és terjedt el. Nem szabad azonban elhaladnunk ama tény mellett, hogy *cionista elgondolásban az átrétegződés egész mást akar jelenteni, mint a most divatosá vált jelszó.* A cionista átrétegződés nem csupán gazdasági és politikai indítókokból táplálkozott, hanem *erkölcsi természetű is volt,* és olyan időben jelentkezett, mikor az még nem volt kényszerűség, mit ma. Ezt soha nem szabad elfelejtenünk, mikor átrétegződésről beszélünk. *S ha a zsidó fiatalság ma átrétegződik, és bizonyos mértékben ezzel új életet teremt magának, úgy kell, hogy ez a cselekvése az összeomlott asszimilációban gyökerező egész magatartásának megváltozását is jelentse.*

A jelszavas átrétegződés nem oldja meg zsidó ifjúság problémáit

Ha reálisak akarunk lenni, meg kell állapítanunk, hogy az *átrétegződés,* bár feltétlenül szükséges több szempontból is - *nem oldja meg a zsidó fiatalság összes egzisztenciális kérdéseit.*

Ebből tragikus konzekvenciák folynak és további megoldásként a kényszerű *elvándorlás* maradna csak. Ezen a ponton az átrétegződés szükségessége még mindig fennforog, miután a bevándorlási országok a tőkéseken kívül rendszerint az ipari és a mezőgazdasági képzettségű rétegeket igénylik.

Mit jelent a kivándorlás az ifjúság számára?

Míg a felnőtt, idősebb rétegek sem megfoghatottak erejük, sem egy határozott formák között leélt élet megszokása folytán nem képesek teljes mértékben arra, hogy életüket a történeti tanulságok jegyében alakítsák, addig az ifjúság, amely előtt még az egész élet áll, kell, hogy *érezze magában a nagy zsidó és emberi igazságok feszültségét. Az ifjúságnak tudnia kell, hogy átrétegződésének és új életre való törekvésének belső értelmét az adja meg, ha kapcsolatba kerül a népi újjászületéssel.* Minden zsidó vándorlásnak, de elsősorban a fiatalság útra kelésének napjainkban csak az adhat értéket, ha *a nemzeti önfenntartás, a zsidó népiség megőrzése és ápolása és a zsidó értékekben termékeny friss élet akarata* hajítja. A munka héber neve: *avoda,* szolgálatot is jelent, s a zsidó fiatalság munkája is akkor jelent csak értéket, ha az szolgálat a zsidó népért, annak új életrendjén belül. *Az a hősiesség munkája, amelyet a zsidó fiatalság Erec Izráelben, Palesztinában végez, tiszteletet parancsoló példája lehet az egész zsidó ifjúságnak és kell is, hogy az legyen.*

Gyakorlati kérdések

A praktikus megoldásoknál meg kell különböztetnünk a még *nevelés alatt álló,* részben még tanuló ifjúságot az *idősebb rétegtől.* Ha felelősségteljesen gondolkozunk, nem jelenthetjük ki általában, hogy a tanuló ifjúság hagyja el az iskolák padjait és keressen elhelyezkedést a gazdasági életben. Hanem inkább meg kell állapítanunk, hogy zsidó *nevelőrendszerünk hiányos, és nem felelt meg eddig sem a zsidó élet belső és külső realitásának, - az adott helyzetben pedig teljesen felmondja a szolgálatot.* A tanuló korban levő ifjúságnak igenis szüksége van iskolákra, de ezt össze kell kötni a modern *szakmai nevelés* fokozatos bevezetésével, oly módon, hogy a kvalitatív kiválasztódás mégsem váljék teljesen lehetetlenné. Ma, amikor a jeruzsálemi héber egyetem, a haifai technikum és legkülönfélébb szakiskolák egész sora *korlátlanul nyitva áll a galuti ifjúság előtt is,* nem kell lemondanunk az intellektuális foglalkozásokról sem, még ha kiképzésünk a galutban nehézségekbe ütközik is.

Másként áll a helyzet a már ipart tanuló, vagy a középiskolai tanulmányait abbahagyó és ipari pályára készülő ifjúsággal.

Pályaválasztási tanácsadó

Ennek a rétegnek szociális megsegítése és rendszeres irányítása *pályaválasztási tanácsadók* útján, amelyek nemcsak az alkalmasság[í] vizsgálatát és az orvosi gondozás munkáját végzik, hanem pályakutatással is foglalkoznak, elsőrangú feladat. Tanoncotthonok felállítása az eddiginél sokkal nagyobb mértékben, továbbá egyéni tanuló helyek helyett az *ipariszkola* rendszer elengedhetetlen követelmények, mert nem csak a szakkiképzésben jelentenek tökéletesedést, hanem *réteg társadalmi beállítottságát is inkább képesek a zsidó életre alakítani.*

Jugendalijs

A tanuló és tanoncifjúság alijája (Palesztinába való áttelepítése) tisztán pénzkérdés, miután a 18 éven aluli ifjúság bevándorlása semmiféle korlátozásba ütközik. Ehhez azonban megfelelő áldozatokra van szükség a galuti zsidóság részéről, részint, mert az ifjúsági alija (Jugendalija) megköveteli, hogy az egyes alijázókról valamiféle anyagi gondoskodás történjék, másrészt, mivel az erc izraeli iskolák és kiképző telepek is csak akkor tudják befogadni az ifjúságot, ha arra megfelelő anyagi alapok rendelkezésre állanak. (A német zsidóság sokszáz serdülő és ifjúságit helyezett el így, és most indult az osztrák Jugendalija is.)

Az idősebb és esetleg állásuk elvesztése miatt átrétegződésre kényszerült fiatalság helyzete már jóval nehezebb. Valamely új foglalkozásra átállítódni nemcsak a szakma kisebb-nagyobb fokú elsajátítását jelenti, hanem az egész személyiségnek a munkára, mint az egyén életének centrumára való beállítását is. Éppen ezért *kétes értéke van az ipari „tanfolyamoknak”, ha nem előzte meg alapos szakmai kiképzés a tanfolyamon való részvételt.* Az viszont, hogy egy húsz és harminc év közötti fiatalember tanoncfizetéssel és a tanonccállapot egyéb járulékaival kezdjen szakmát tanulni, csaknem elképzelhetetlen, mert nem tudja magát eltartani.

A cionista ifjúság átképzése

Ennek a rétegnek szakmai átképzése vagy úgy oldható meg, mint a kormány akciója, mely az átképző tanfolyamok résztvevőinek anyagi ellátásáról is gondoskodik, legalább részben, vagy úgy, ahogyan a *cionista ifjúsági mozgalom kiképző telepei oldották meg: az együttlakkással és a kölcsönös támogatással.* Ez utóbbi forma nevelői szempontból is előnyösnek bizonyult, mert a foglalkozás-változtatással együtt járó új társadalmi helyzetbe való beilleszkedés nehézségein túlszárnyalta az egyént. Érthetetlen módon nem talált támogatásra és védelemre mégsem azoknál a fórumoknál, amelyek ma a muszáj átrétegződés legbüszgőbb hirdetői.

Tanulófarm

A *mezőgazdasági átképzés* még nehezebben megvalósítható feladat és feltételezi egy *tanulófarm* sürgős létesítését. Itt kitérő mintával szolgálhat a hollandiai zsidóság, amelynek 20 év óta működik ilyen intézménye a legkitűnőbb eredményekkel, ahová a legutóbbi hónapokban számos magyarországi chaluc is felvételt nyert.

Mindezekhez azonban a szociális és kulturális intézményeknek egy, ma csaknem teljesen hiányzó országos hálózatára van szükség, amelyet egyáltalán nem helyettesítenek a mai rendszerű jótékonyági intézmények, amelyek a felületes karitászra vannak beállítva. Ezek az intézmények szorosan együttműködnek a szociális munkások, pedagógusok, ifjúsági vezetők gárdájával, ahogyan ezt a miénknél jóval kisebb zsidó közösségeknél is látjuk.

Az átrétegződés szociális és pedagógiai probléma

Mert meg kell jegyeznünk, hogy az „átrétegződés” nem pusztán tanonc-elhelyezési kérdés, hanem bonyolult szociálpolitikai és szociál-pedagógiai feladat.

Szellemi magunkra-utaltság

Felvetettük *szellemi magunkra utaltságunk* problémáját is. Kétségtelen, hogy a ránk váró események és feladatok különleges lelki diszponáltságot igényelnek a fiatalságtól, s elsősorban azt, hogy *magára utaltságában megtalálja az utat egymáshoz minden rétege az ifjúságnak, és mint tudatos csoport viselkedjék.* Ennek külső kifejeződése lenne az *országos ifjúsági mozgalom.* Első rendeltetése ennek az lenne, hogy a *cionista ifjúsági mozgalmak mintájára átmenetileg a zsidó közösség élményét nyújtsa az ifjúságnak,* és így megóvja lelki egyensúlyát attól a veszélytől, amellyel az állandó külső nyomás fenyegeti. Ez természetesen magával hozná a *bekapcsolódást a cionista ifjúság nagyszerű telepitő és kultúrmunkájába,* melytől távol tartották a magyar zsidó ifjúságot.

Egy ily módon megszervezett és felkészült zsidó fiatalság nyugodtabban szemlélne jelenét, mert ismerné annak törvényszerűségeit, több erővel és nagyobb vállalási kedvvel várna neki a jövőnek, mert tervszerűséget érezne életében, és mert tudná, hogy az, ha nehéz és küzdelmes lesz is, nem lesz szegény termékeny erőben.

A zsidó nép jövője

A zsidó nép jövőjét az az ifjúság jelenti, mely egészségesen, mely egészségesebb és őszintébb zsidó légkörben felnőve, leszámol a múlt bűneivel, - az az öntudatos nemzedék, mely tudja is, hogy népének jövője az ő feladata, és amelynek a zsidóság nem teher és szerencsétlenség, hanem vállalása annak a nagy munkának, amely Erec Jisráélben egy széthulló és pusztuló nép megváltásáért és újjászületéséért folyik a valóságos élet talaján.

Befejezés

Testvéreink! Amikor a Magyar Cionista Szövetség az elmondottakban felfogását ismerteti a magyar zsidóság széles rétegei előtt azokban a kérdésekben, amelyek elé az ún. zsidótörvény brutális hirtelenséggel állított bennünket, nem arra akar rámutatni, hogy mennyire igaza van, amikor az eseményeket, a zsidóság életét nem a néhány évtizedes emancipáció, hanem az évezredes zsidó történelem szemüvegén át nézi és értékeli. Nem akarunk mi híveket verbuválni azzal, hogy az asszimiláns politika csődjét, a zsidóság vezetőinek hibáit hangoztatjuk. Ellenkezőleg - mint a zsidó sorsközösség tudatos képviselői - azt kívánjuk, azt hirdetjük és kiáltjuk minden erőnkkel: *elérkezett az időpont, hogy összefogjunk és a fejbeverték kábultsága, a jajveszékélés és kapkodás helyett szembe nézzünk a helyzettel.*

A magyar zsidó önértékesen nézhet nemzsidó honfitársa szemébe, abban a felemelő tudatban, hogy nem csak a kereskedelemben és az iparban, ahol a vezetés szerepe jutott osztályrészül, hanem még a mezőgazdaságban is - tanu erre sok mintagazdaság, a Duna-Tisza homokbuckáin telepített szép szállógazdaságok, a magtermelés, - becsülettel és a haza javára állta meg a helyét, s gyarapította jólétét. A kisszámú kiváltságos, az 1-1% szerencsefia mellett, a zsidó tömeg a pult mögött, az íróasztalnál, a műhelyekben rengeteg munkával, fejtöréssel, istenadta tehetségének felhasználásával kereste több-kevesebb szerencséjével a megélhetést; sokan a magyar kultúrának lettek a napszamosai. *Nyelvükben, hazaszeretetünkben megnemalkuvóban magyarok mind-mind,* s mi cionisták tudjuk legjobban - *még népi öntudatunkban is.* Mi cionisták vagyunk csak, akik zsidó népiségünket önértékesen valljuk.

Most mi állunk ki testvéreink, mi cionisták, és azt mondjuk Nektek: mi magyar zsidók találjunk egymásra, magunkra, mert az idő kereke fordult és testvéreink egy része a kerék alá került, és mind többen és többen kerülnek alá menthetetlenül a törvény parancsára és éppen - szorul a szívünk és lýzong a bensőnk, amikor leírjuk - épen népünk virága, a zsidóság felteve őrzött kincse, a serdülő gyermekek és a fiatalság. Ő értük, a megmentésükre kell haladéktalanul munkához látnunk!!! Szomorú elégtétel számunkra, hogy az átrétegződés fogalma régi ismerősünk. Városunk nagy szülőtte, Herzl Tivadar, évtizedekkel ezelőtt hangoztatta ennek hasznosságát, és előbb-utóbb elkerülhetetlenségét a zsidóság számára ott, ahol tömegekben él. Látnoki lélekkel jósolta ezt meg a magyar zsidóknak is egy barátjához intézett levelében.

Testvéreink! Nem kergetünk délibábokat. Nagyon jól tudjuk, a magyar zsidóság túlnyomó többsége számára áll a költő szava: „áldjon vagy verjen a sors keze, itt éljed, halnod kell!” Hadd hallják ezt tőlünk cionistáktól is! *Azonban fiatalságunk megmentésére minden lehető eszközzel részben átrétegzés, részben kivándoroltatás útján a magyar zsidó együttérzésének olyan elementáris erővel kell az elkövetkező nehéz időkben megnyilatkoznia, ami elhalványítja annak a szép összetartásnak emlékét is, amely a numerus clausus bevezetése után főiskolai hallgatóink iránt megnyilvánult.* Ma ezrek és ezrek kenyerezől, illetve jövőjéről van szó. Aki egy kicsit gondolkodik, annak rá kell jönnie, hogy ma egy világtörténelmi fordulatot jelző gazdasági és társadalmi átalakulás közepette, a zsidóságot a régi rendet feszegető erők elé dobják. Abban a reményben tesszik, hogy tehetségével ezen erőket lassítja vagy felőrli, anyagi és más javaival jóllakítja. Éppen ezért kell a tehetőseknél közülnünk egy materiális, mint szellemi téren olvasatlanul áldozniuk a zsidó menhelyek megteremtésére. Nem utolsó sorban saját jól felfogott érdekekben. Testvéreink! A zsidó nagy, világot átfogó szolidaritás, amire annyi százezer testvérünknek van máris szüksége, és még többen lehet a jövőben, csodákat művel! Azt mondják ellenségeink, világhatalomra való törekvés ez. Mi tudjuk: a hibájukon kívül elesetteknek, a hatalom elnyomottjainak a segítése, és ha lehet, a megmentése ennek egyedüli programpontja. De ne felejtsetek, csak annak a zsidóságnak van joga erre apellálni, amely maga is *megette kötelességét.* Igen - büszkén valljuk - tízezer és tízezer zsidó család asztalán gyűjtják meg a péntekesti gyertyákat Angliától Új-Zélandig, Fokvárostól Valparaisóig azok helyett, amelyek Németországban elaludtak, és mondanak hálaímat azért melegítő fenyőknél amerikai és angol testvéreikért a Mindenhatóhoz, aki őket segítségükre küldte. *Nekünk magunknak kell segítenünk a zsidótörvény áldozatait és mindent elkövetni, hogy az öt éves átmeneti idő pusztítását a zsidó sorokban elviselhetőbbé tegyük.* Mi cionisták az élmunkások szerepét akarjuk vállalni a nagy feladat megoldásánál, és ha a zsidó gyárosnál gyáva húzódozásba ütközünk, elmegyünk keresztény magyar testvéreinkhez, el a magas kormányhoz, hogy segítsenek magyar zsidó munkásokat, magyar zsidó parasztokat nevelni, és megbélyegezzük a szívtelent, akinek gyávasága csak rövidlátóságával vetekszik.

Tudjátok-e mi történik Palesztinában? Az éj sötétjében útra kél húsz fiatal zsidó, néhánynak a vállán a puska. A hajnal hasadása az új település kitzésénél találja őket, a felkelő nappal már teherautók és új munkásrajok érkeznek és felcsendül az ének, miközben szorgos kezek fabódékat, körülöttük sóderrel töltött dupla deszkakerítéseket emelnek, amelyek a puskagolyót állják. Délben már ott vannak az asszonyok, és főzik a szabadfűzön az első ebédet. Este már nemcsak a lakóbarakkok állnak, hanem az óratorony is a kis fényszórával, amelyről a terepet kémlelni és veszély esetén segítséget kérni lehet. A néhány héttel ezelőtt született Chanuta telepen első éjjel már az arab terroristák támadása is bekövetkezett, és két alacsony sírhant jelzi az ő munkájukat. Az egyik vértanú, Jehuda Brenner öreg édesapja mondja az imát az elföldelésnél: a Mindenható ezt az áldozatot kívánta tőlem, áldott legyen a neve. A traktor másnap vígan töri az ősi földet, ott van már a kezdő jószágállomány, és új élet serdül.

Testvéreink! Azt a zsidó embertípust mutatjuk be Nektek, amely a mi, és erre semmi jogcím nincs, mert a technika fejlődésével, a népművelés a fizikai munkásnak is nívós szellemi kielégülést tud nyújtani. Vegyünk példát a német zsidóságról, amely nagyszerű átképzési munkát folytat mintegy hatvan intézmény útján. *Akkor, amikor a zsidótörvény indoklásában a magyar zsidóság nagy tömegeit bélyegzi meg, mi cionisták az évezredek zsidó történelem szemüvegén át nézve olyan társadalmi és gazdasági fejlemények lehetőségeit látjuk nyugodt megfontolás után, amelyek azt kiáltják velünk felétek:*

Testvéreink! Azt a zsidó embertípust mutatjuk be Nektek, amely a mi ideálunk. Nem Palesztinába küldünk benneteket. Oda is jutnak bizonyára közülnk; mi a zsidó tömegek reneszánszának útját vetítjük lelki szemeink elé. *Akármenyire a könyv népe vagyunk is, és a szellemiség felé hajlunk, ma öngyilkosságot jelent a szellemi proletariátus tenyésztése, és erre semmi jogcím nincs, mert a technika fejlődésével, a népművelés a fizikai munkásnak is nívós szellemi kielégülést tud nyújtani.* Vegyünk példát a német zsidóságról, amely nagyszerű átképzési munkát folytat mintegy hatvan intézmény útján. *Akkor, amikor a zsidótörvény indoklásában a magyar zsidóság nagy tömegeit bélyegzi meg, mi cionisták az évezredek zsidó történelem szemüvegén át nézve olyan társadalmi és gazdasági fejlemények lehetőségeit látjuk nyugodt megfontolás után, amelyek azt kiáltják velünk felétek:*

Testvéreink, fogjunk össze, ütött a tizenkettedik óra!!!

A MAGYAR ZSIDÓSÁG ÚJ UTJA. A MAGYAR CIONISTA SZÖVETSÉG ÁLLÁSFOGLALÁSA. 1938. kiadja a Magyar Cionista Szövetség, 24 p.

Jelzet: Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár XVII-I-A 1938 (78.87)

Címkék:

[cionisták](#) ^[2]

[antiszemita](#) ^[3]

[zsidótörvények](#) ^[4]

[ellenforradalom](#) ^[5]

[Horthy Miklós](#) ^[6]

[numerus clausus](#) ^[7]

[Gömbös Gyula](#) ^[8]

Kiadás: 16. évfolyam (2016) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/kirekesztett_beolvadas.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/kirekesztett_beolvadas.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/cionistak>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/antiszemita>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/zsidotorvenyek>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ellenforradalom>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/horthy-miklos>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/numerus-clausus>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gombos-gyula>